

Om systematisk uppföljning

INOM DEN SOCIALA BARN- OCH UNGDOMSVÅRDEN

Vad innebär det?

Systematisk uppföljning och utvärdering av verksamheten – verksamhetsuppföljningen – utgör kärnan i det förbättringsarbete som socialnämnden enligt lag är skyldig att bedriva.

Det innebär att socialtjänsten systematiskt:

1. Följer upp verksamheten; vad man gör/har gjort, och vilka resultat man har uppnått.
2. Utvärderar resultaten genom att se hur de överensstämmer med de mål man har satt upp – det vill säga det man ska/vill uppnå.

Varför ska man göra det?

Socialtjänstens arbete med systematisk uppföljning och utvärdering är ett viktigt utvecklingsområde.

Det socialnämnderna redovisar i dag är huvudsakligen antalet placerade barn och vårdkostnader. Alltför sällan redovisas verksamhetens kvalitet och resultat, och berörda barn och föräldrar tillfrågas inte i tillräcklig utsträckning om sin syn på insatserna.

Det finns flera skäl att följa upp och utvärdera sin verksamhet:

Lagkrav: Socialnämnden har enligt lag skyldighet att följa upp den samlade verksamhetens kvalitet och resultat (3 kap 3 § SoL, SOSFS 2011:9). Det är också ett sätt att ha kontroll över den verksamhet som har till uppgift att skydda och stödja barn som far illa eller riskerar att fara illa.

Viktigt för barn, unga och deras föräldrar samt för professionen och beslutsfattare: Att det finns samlad information om verksamhetens kvalitet och resultat är viktigt för alla som frivilligt eller ofrivilligt kommer i kontakt med den sociala barn- och ungdomsvården. Den systematiska uppföljningen och utvärderingen bidrar också till kunskap om vad som är bästa möjliga stöd till barn och unga och deras familjer.

Det är också en viktig förutsättning för att de som arbetar inom socialtjänsten ska kunna genomföra fortlöpande förbättringar av verksamheten.

För beslutsfattare är verksamhetsuppföljningen nödvändig som underlag för beslut om resurstilldelning och prioriteringar.

En del av en evidensbaserad praktik: Systematisk uppföljning är också en viktig del av en evidensbaserad praktik, då den bidrar till samlad kunskap om verksamheten. Detta är särskilt viktigt då det fortfarande saknas vetenskaplig evidens för många insatser som socialtjänsten erbjuder.

Sammanfattningsvis

Systematisk uppföljning och utvärdering:

- › Bidrar till ökad kunskap.
- › Gör det möjligt att reflektera över barn- och ungdomsvårdens resultat.
- › Bidrar till en lärande organisation.
- › Underlättar lokalt förbättringsarbete.
- › Fungerar som underlag för bättre prioriteringar i den sociala barn- och ungdomsvården.

Vilka förutsättningar finns?

Den sociala barn- och ungdomsvården har till uppgift att fokusera på barnets eller den unges varierande behov och livssituation, föreslå lämpliga insatser, sätta upp mål med insatserna och se vilket resultat insatserna leder till i barnets eller den unges liv.

Individuppgifter kan aggregeras till statistik

Genom att sammanställa resultat av individuppgifter på gruppnivå kan mer generell kunskap nås. Det samlade resultatet på gruppnivå utgör den statistik man behöver för att kunna jobba med förbättringsarbete.

Exempel på statistik är andel barn och unga som har haft enskilda samtal med socialsekreterare, andel barn och unga som har genomgått läkarundersökning inför placering, andel barn och unga där socialtjänsten samarbetar med förskola/skola, andel barn och unga som har fått delge sina synpunkter på socialtjänstens insatser, och andel barn och unga där målet med insatsen är uppnådd.

En förutsättning för att kunna ta ut statistikuppgifter är att handläggaren har dokumenterat individuppgifterna noga. De termer och begrepp som används måste också vara väl definierade.

Välfungerande och användarvänligt IT-stöd

För att kunna hantera dokumentationen krävs datoriserade system. Det är viktigt att IT-systemen är byggda så att de är användarvänliga och innehåller funktioner som gör att dokumentationen av alla uppgifter kan ske enkelt och smidigt. Detta gäller inte minst för *Barns behov i centrum* (BBIC), ett handlägnings- och dokumentationssystem inom den sociala

barn- och ungdomsvården. BBIC används i dag av nära nog samtliga kommuner och består av en serie formulär från anmälan till uppföljning.

Uppgifter till verksamhetsuppföljningen måste också kunna hämtas direkt ur individdokumentationen, i syfte att undvika tidsödande dubbelregistrering. Den potentialen har BBIC redan i dag, men det krävs att denna funktion vidareutvecklas av Socialstyrelsen.

Jämförelser med andra verksamheter och över tid

Kommunerna behöver kunna göra jämförelser av verksamhetens resultat med uppgifter i Öppna jämförelser samt med andra verksamheter och kommuner. Man behöver också kunna jämföra verksamhetens nuvarande resultat med tidigare resultat.

Vilka utmaningar finns?

Frågan om systematisk uppföljning och utvärdering är inte enkel att lösa på egen hand inom kommunen. Det behövs krafttag såväl från nationell som från lokal nivå.

Behovet av att revidera och förenkla BBIC-formulären

Socialstyrelsen fick i början av 2014 ett regeringsuppdrag att utveckla och förbättra verksamhetssystemet BBIC så att systemet går att använda för systematisk uppföljning och utvärdering. Detta är efterlängtat och nödvändigt.

I arbetet ingår också att minska och förenkla BBIC-formulären, och att utveckla dem så att barns/ungas och vårdnadshavarnas synpunkter på socialtjänstens insatser kan omvandlas till statistik.

Centrala termer och begrepp behöver också bli nationellt enhetliga. Det är viktigt att formulera mätbara mål som på ett relevant sätt beskriver resultaten för barnet eller den unge.

Behovet av att tydligöra ansvarsfrågorna för IT-stödet

SKL genomförde under 2013 en kartläggning av hur kommunernas IT-stöd för BBIC fungerar. Kartläggningen visade på allvarliga problem när det gäller dokumentationen. Det innebär att handläggningen av barn- och ungaärenden blir både ineffektiv och rättsosäker.

På lokal nivå har ett arbete med att analysera IT-problemen påbörjats. Syftet är att få kunskap om vad som är möjligt att åtgärda på egen hand. Socialstyrelsen kan dock inte överlämna ansvaret för IT-stödet till kom-

munerna, vilket är fallet i dag. I kommunerna saknas dessutom ofta resurser och rätt kompetens för att arbeta med systemutveckling och kravspecifikation för ett så komplext verksamhetssystem som BBIC.

De leverantörer som tillhandahåller standardsystem för socialtjänsten har utvecklat olika tekniska lösningar – av skiftande kvalitet – för BBIC. Anledningen till detta är att det hittills har saknats enhetliga och tydliga krav från Socialstyrelsen, vilket skulle kunna styra utvecklingen åt rätt håll.

Arbetet med BBIC, och då i synnerhet arbetet med formulär och IT-stöd, kräver en högre grad av samverkan mellan Socialstyrelsen, kommunerna och SKL.

BoU-satsningen

Sedan 2011 driver SKL och regeringen en särskild satsning på att utveckla en evidensbaserad praktik inom socialtjänsten. I denna satsning ingår stöd till regionala utvecklingsledare inom den sociala barn- och ungdomsvården, kallad BoU-satsningen.

Socialnämndens beslut och insatser inom den sociala barn- och ungdomsvården är av stor betydelse för berörda barn och unga, och för deras familjer. Insatserna kan vara av ingripande natur och spela en viktig roll för ett barns uppväxt och förutsättningar för resten av livet.

I syfte att bidra till ökad kvalitet inom den sociala barn- och ungdomsvården görs en särskild satsning på systematisk uppföljning och utvärdering av verksamheten. För närvarande är detta arbete inriktat på följande:

- ✦ Utveckling av BBIC som system för systematisk uppföljning och utvärdering.
- ✦ Stödja länen/kommunerna i att ta tillvara barns och ungas åsikter på ett systematiskt sätt så att deras åsikter kan användas i förbättringsarbetet.
- ✦ Stödja länen/kommunerna i att få ändamålsenliga och flexibla IT-stöd som det är lätt att dokumentera i och enkelt att få ut statistik ur.

Kontakt:

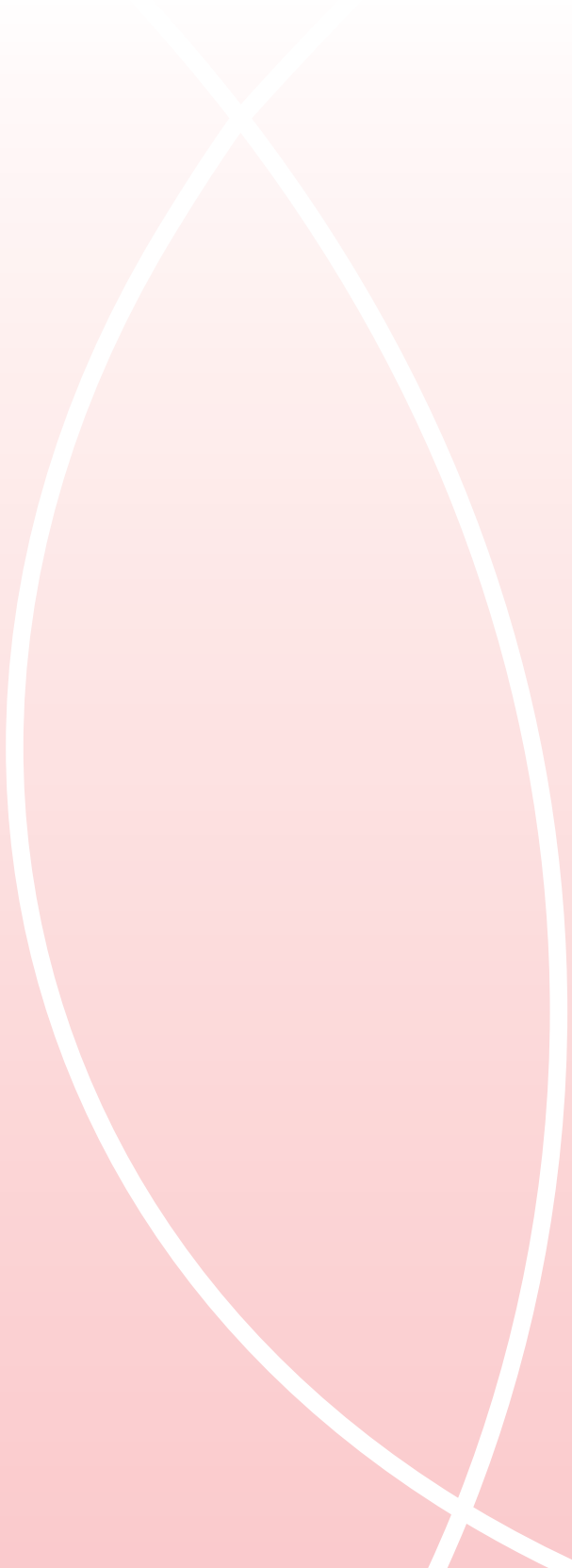
Kjerstin Bergman

Nationell samordnare, BoU-satsningen

08-452 76 57, kjerstin.bergman@skl.se

Ta gärna kontakt med den regionala utvecklingsledaren i ditt län/din region om du vill ha stöd och hjälp i ditt arbete.

Läs mer på www.skl.se/ebp-soc

Upplysningar om innehållet:
Kjerstin Bergman, kjerstin.bergman@skl.se

© Sveriges Kommuner och Landsting, 2014
Bestnr: 5360
Text: Kjerstin Bergman, Michelle Bornestad
Illustrationer: Helena Halvarsson
Produktion: Kombinera AB
Tryck: LTAB, 2014

En av socialtjänstens viktigaste uppgifter är att stödja och skydda barn och unga som far illa eller som riskerar att fara illa. Det är därför angeläget att det finns tillförlitliga system för att följa upp och utvärdera den sociala barn- och ungdomsvården.

Med denna skrift vill Sveriges Kommuner och Landsting belysa vad systematisk uppföljning och utvärdering innebär, och varför man inom socialtjänsten måste bli bättre på att använda sig av det i sitt arbete.

Sammanfattningsvis kan sägas att systematisk uppföljning och utvärdering:

- ▶ Bidrar till ökad kunskap.
- ▶ Gör det möjligt att reflektera över barn- och ungdomsvårdens resultat.
- ▶ Bidrar till en lärande organisation.
- ▶ Underlättar lokalt förbättringsarbete.
- ▶ Fungerar som underlag för bättre prioriteringar i den sociala barn- och ungdomsvården.